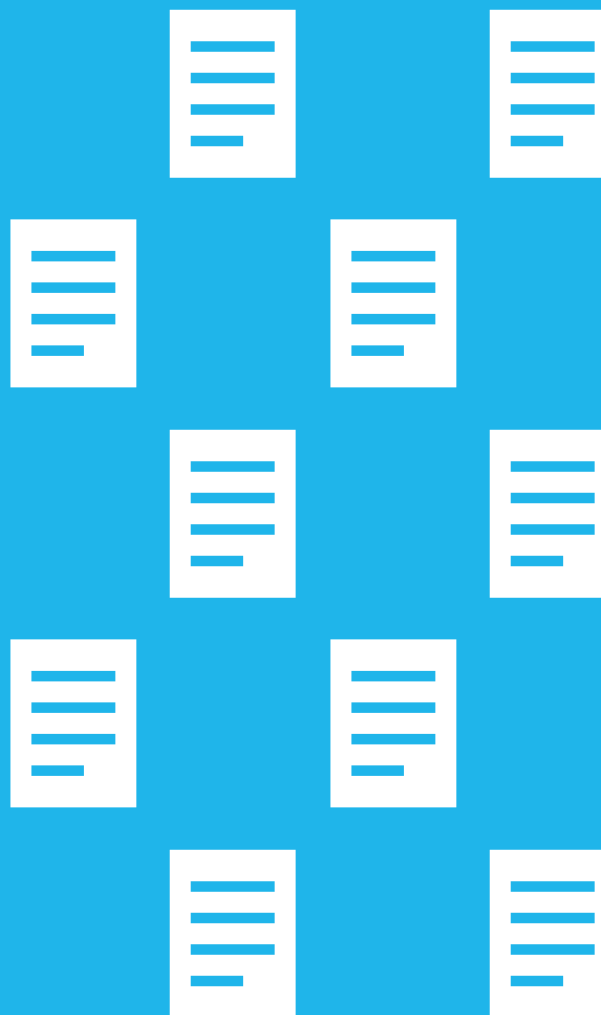


Tilgængelige e-tekster

10 bud på god tilgængelighedspraksis i e-tekster



Forord

Denne tekst er blevet til i et samarbejde mellem Nota og en række aktører i forlagsbranchen. På baggrund af et seminar om tilgængelighed i foråret 2014, blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe som kunne udstikke en række håndgribelige retningslinjer for tilgængelighed, som tilsammen kan udgøre en fælles god praksis for tilgængelige e-tekster på dansk.

Dokumentet imødekommer følgende formål

- at beskrive de overordnede krav der bør stilles til e-teksters opmærkning og struktur
- at beskrive baggrunden for hvorfor netop disse krav er relevante for personer med læsevanskeligheder og kompenserende teknologi
- at eksemplificere hvorledes disse krav kan implementeres i praksis

Retningslinjerne kan anvendes vejledende i produktionen af såvel e-bøger som hjemmesider og andre digitale udgivelser og ønsket er dermed at bidrage til at understøtte en bedre praksis for tilgængelighed i danske digitale udgivelser.

Tak til

Dansk Psykologisk Forlag, Tellerup A/S, Gyldendal, Politikens Forlag, Rosendahls – BookPartnerMedia, SBi Forlag, TUR Forlag, Special-pædagogisk Forlag, KulturDigitalisering Aps

Nota ønsker at medvirke til at alle digitale tekster i Danmark produceres med højest mulig grad af tilgængelighed. Når tekster som udgangspunkt leveres i tilgængelige formater øges sandsynligheden for at mennesker med læsevanskeligheder kan klare sig på lige fod med andre i uddannelse, fritid og erhverv.

10 bud på god tilgængelighedspraksis

1. Tekster skal opmærkes strukturelt og have en navigerbar indholdsfortegnelse
2. Elementer skal opmærkes semantisk
3. Tekster skal have angivet korrekt læserækkefølge
4. Lay-out og skalering skal kunne tilpasses brugerens behov
5. Billeder og figurer skal tilknyttes en tekstlig beskrivelse
6. Sprog skal angives både for hovedtekst og dele med andre sprog
7. Links skal have sigende betegnelser
8. DRM beskyttede titler skal have et åbent alternativ
9. Fødekæden skal tænkes med
10. Metadata skal angive teksters indhold og grad af tilgængelighed

Baggrund

I det følgende gennemgås de ti bud enkeltvis med henblik på at forklare baggrunden for at de er medtaget. Vi ønsker dermed i kort form at begrunde budenes relevans for personer med læsevanskeligheder og kompenserende teknologi.

1. Tekster skal opmærkes strukturelt og have en navigerbar indholdsfortegnelse

Når man anvender kompenserende teknologi har man ikke mulighed for at "skimme" og dermed danne sig hurtigt overblik over tekstens opbygning. Teksten præsenteres fuldkommen kronologisk, og læseren er afhængig af, at teksten er korrekt typografisk og hierarkisk opbygget og har en fyldestgørende indholdsfortegnelse som linker til tekstens afsnit.

2. Elementer skal opmærkes semantisk

Opmærkning med brug af korrekte semantiske elementer - noter, lister, tabeller, billedtekster, faktabokse med mere - gør, at talesynteser kan fortælle brugeren hvilken type element, der kommer, og brugeren kan vælge for eksempel at udelade eller springe over elementer under læsning.

3. Tekster skal have angivet korrekt læserækkefølge

Når man ikke kan skimme, har man behov for at få angivet en læsestrategi for tekstens elementer. Teksten skal derfor angive korrekt læserækkefølge, så hovedteksten kan følges med så lille forstyrrelse som muligt. Sekundære tekstelementer - noter, sidenumre, billedtekster, tabeller, margin-tekster osv. - skal placeres så de forstyrrer forløbet så lidt som muligt.

4. Layout og skalering skal kunne tilpasses brugerens behov

Når man har en forvansket og langsom læsning er det vigtigt at man kan præge tekstens layout, størrelse og farve efter egne præferencer. Disse præferencer er individuelle og kan ikke generaliseres. En typisk udfordring er tekster med fast skriftsnit eller sidebredde, som kan gøre teksten ulæselig hvis man har behov for eksempelvis store skriftsnit med en smal sidemargin. Derfor skal teksters layout og skalering være fleksibel.

5. Billeder og figurer skal tilknyttes en tekstlig beskrivelse

Hvis man ikke kan se, har man ikke mulighed for at afkode ikke-tekstlige elementer såsom billeder og figurer. Derfor skal ikke-tekstlige elementer ledsages af en tekstlig beskrivelse af deres indhold.

6. Sprog skal angives både for hovedtekst og dele med andre sprog

Når man anvender en talesyntese er det ofte et problem, at det ikke er angivet hvis teksten skifter sprog. Talesyntesen fortsætter med at læse eksempelvis engelsk eller tysk op med en dansk talesyntese, og udover at det lyder forkert, er det besværligt for brugeren selv at gætte og skifte sproget manuelt. Derfor skal sprog angives både for hovedteksten og dele med andre sprog.

7. Links skal have sigende betegnelser

Læsere med kompenserende software bruger ofte link-oversigter til at danne overblik over komplekse tekster. Derfor er links som ikke fortæller noget om hvor de fører hen - fx "Læs mere her" - ikke brugbare. Links skal selvstændigt beskrive hvor de fører hen.

8. DRM beskyttede titler skal have et åbent alternativ

Det er ofte en udfordring for brugere med kompenserende teknologi, at tekster er DRM beskyttede. Ganske enkelt fordi den kompenserende software dermed også udelukkes fra at åbne dokumentet. Derfor anbefales det, at der for DRM beskyttede titler stilles et åbent alternativ til rådighed for mennesker med læsevanskeligheder.

9. Fødekæden skal tænkes med

Det er vigtigt, at forhandlere og distributører af e-tekster er opmærksomme på tilgængelighed og sørger for, at deres systemer – præsentationer af titler, købsprocedurer, betalings- og leveringsystemer osv. – ligeledes er tilgængelige.

10. Metadata skal angive teksters indhold og grad af tilgængelighed

Metadata skal fortælle brugeren, hvad man kan forvente af teksten inden læsningen. Det kan være oplysninger om selve teksten, handlingsresume, forfatter, ISBN-nummer mv. Metadata skal yderligere indeholde oplysninger om tekstens tilgængelighed, for eksempel hvilke sprog den indeholder og eventuelt hvilke formelle retningslinjer den overholder.